

Академія | Актуальности | Акції | Война на Україні | Етнографія | Історія | Коронавірус |
Культура | Література | Наука | Новы книжки | Новы часописы | Орґанізації | Освіта | Оцініня |
Політика | Преса | Списованя людей | Церьков | Юбіланти | Язык | Súhrnné správy |
Zoznam vydaných kníh a učebníc |

12. 11. 2016: Metamorfózy súčasnej slavistiky so zreteľom na rusinistiku a bulharistiku

[Наука](#) » [12. 11. 2016: Metamorfózy súčasnej slavistiky so zreteľom na rusinistiku a bulharistiku](#)

• Spoločná fotografia účastníkov konferencie (2)

Koniec osemnásteho storočia bol pre Slovanov späť s hľadaním svojich dávnych koreňov, s objavovaním vlastnej histórie, pravlasti a tým aj vlastného prajazyka (Dudášová-Kriššáková 2015). Tento jas padajúcej hviezdy osvietil vtedajšiu slovanskú inteligenciu žijúcu v národnostne slobodných i neslobodných štátoch,

znovu prebudil slovanského ducha a oznamoval zrod budúcej švárnej devy – slavistiky. Vzhľadom na niektoré iné spoločenské vedy, ako je napríklad filozofia, história či rétorika, slavistika je relatívne mladá vedná disciplína, ktorá sa neustále vyvíja, formuje, a tak na pôde Prešovskej univerzity v dňoch 3. – 4. novembra 2016 bola usporiadaná medzinárodná vedecká konferencia **Dynamické procesy v súčasnej slavistike.**[3] Konferencia bola usporiadaná aj pri príležitosti osemdesiatych narodenín doc. PhDr. Vasiľa Jabura, CSc.,[4] a dvadsiateho výročia založenia lektorátu bulharského jazyka na Prešovskej univerzite v Prešove.

Zahraniční hostia tejto konferencie prichádzali do Prešova ešte v stredu 2. 11. 2016, kde ich čakala večera a o 19:00 aj predstavenie v Divadle A. Duchnoviča. V prvý deň konferencie (štvrtok 3. 11. 2016) do 10:00 prebiehala registrácia účastníkov, medzi 10:00 – 10:30 nasledovalo prijatie u rektora Prešovskej univerzity v Prešove prof. PhDr. Petra Kónyu, PhD. a po ňom prijatie aj na Ústave rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity. Okolo poludnia boli prítomní pozvaní na obed. Oficiálne **slávnostné otvorenie konferencie** sa začalo o 13:35 jej hlavnou organizátorkou prof. PhDr. Júliou Dudášovou, DrSc.,[5] ktorá všetkých srdečne privítala a pripomenula, že táto konferencia je realizovaná s podporou grantového projektu VEGA. Potom odovzdala slovo prorektorovi Prešovskej univerzity v Prešove prof. PhDr. Milanovi Portíkovi, PhD. Ten v úvode svojho prejavu oficiálne zablahoželal jubilantovi, vyzdvihol význam vedeckých diskusií na takýchto zhromaždeniach a uviedol, že s Margaritou Ganevou[6] prerokoval ďalšie možnosti spolupráce medzi Prešovskou univerzitou a Bulharskom. Po svojom slávnostnom príhovore prof. PhDr. Milan Portík, PhD. udelil Pamätnú medailu PU: doc. PhDr. Vasill'ovi Jaburovi, CSc., Jej Excelencii Margarite Ganevej, prof. Dr. Iveline Savovej,[7] prof. Dr. Nadke Nikolovej,[8] Dr. Nikolajovi

Nikolovovi,[9] prof. Dr. Dobrine Daskalovej,[10] doc. Dr. Strašimirovi Canovi,[11] prof. Dr. Michailovi Kapraľovi,[12] a v neprítomnosti aj doc. Dr. Mladenovi Enčevovi.[13]

Po udelení cien slovo prevzala prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc. Spomínala na zrod bulharského lektorátu na Prešovskej univerzite, a to konkrétne na telefonát s prof. Dr. Nadkou Nikolovou, ktorá si vyberala pôsobisko medzi Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici a našou univerzitou.

Dvadsaťročný úspešný príbeh tunajšieho lektorátu bulharského jazyka dnes dokazuje, že pani profesorka si správne zvolila Prešovskú univerzitu v Prešove. Prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc. prezradila aj jeden nápad z rozhovoru s Jej Excelenciou M. Ganevou. Na Prešovskej univerzite v rámci Centra jazykov a kultúr národnostných menšín existuje Ústav rusínskeho jazyka a kultúry, Ústav rómskych štúdií a Ústav maďarského jazyka a kultúry. Vzhľadom na úspešnú históriu týchto jedinečných pracovísk v rámci Slovenska by takto **na pôde Prešovskej univerzity mohol vzniknúť aj Ústav bulharského jazyka a kultúry.**

Ďalej prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc. vyzdvihla prácu jubilanta ohľadom kodifikácie spisovnej rusínčiny, jeho odvalu a smelosť, pretože Rusíni sa o tento akt pokúšali už od 18. storočia.

Potom predstavila prof. Dr. Michala Kapraľa, ktorý začínal v Nyíregyháze, teraz pôsobí v Budapešti. Na konferenciu mal prísť aj prof. Michajlo Fejsa[14], ktorý je predstaviteľom vojvodinských Rusínov. Tí tam prišli v 18. storočí, ich jazykový základ je východoslovenský, na ktorý sa postupne navrstvili jazyky srbské a ukrajinské. Organizátorka ďalej privítala všetkých doktorandov vrátane Mgr. Kanameho Okana.[15] Po tomto príhovore bolo odovzdané slovo riaditeľovi Centra jazykov a kultúr národnostných menšín Prešovskej univerzity v Prešove prof. PhDr. Petrovi Kášovi, CSc. Pán riaditeľ nadviazal na príjemnú atmosféru navodenú prof. PhDr. Júliou Dudášovou, DrSc. Prof. PhDr. Peter Káša, CSc. uviedol, že sa od svojho doktorandského štúdia pohybuje na slavistických pracoviskách a zároveň predstavil profiláciu Centra jazykov a kultúr národnostných menšín PU. Poznamenal, že každá univerzita nemôže mať len módne študijné programy, ale musí ponúkať aj také, kde sa hlási menej študentov, lebo **keď sa niečo vytratí, ťažko už je to potom oživiť.** Na záver svojho príhovoru všetkým poprial príjemný pobyt a za vysokú úroveň konferencie sa poďakoval najmä prof. PhDr. Júlii Dudášovej, DrSc. a PhDr. Kvetoslave Koporovej, PhD.[16] Prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc., zdôraznila, že po reforme na Katedre slavistiky na Filozofickej fakulte PU sa vďaka veľkej podpore Jej Excelencii Margarite Ganevej udržal lektorát bulharského jazyka na našej univerzite. Pani veľvyslankyňa sa poďakovala za ocenenie a ospravedlnila sa za jej „česko-slovenčinu“ vo svojom jazykovom prejave, čo nijako neovplyvnilo kvalitatívnu stránku jej príhovoru, v ktorom upozornila, že **v dnešnej modernej, globálnej Európe je dôležité zachovávať si viac ako tisícročné tradície Cyrila a Metóda.** Všetkým vyzvala, že my, účastníci konferencie, máme cez svoje poznatky zabezpečiť, aby táto cyrilo-metodská fakľa horela aj naďalej, ďalších najmenej 1150 rokov, pretože malé jazyky sú jedny z najstarších jazykov, z ktorých vznikali veľké a bohaté jazyky. Jej Excelencia neobišla ani geopolitickú otázku – prečo by sme mali byť označovaní ako „noví“ členovia Európy? Predsa **hlaholika a cyrilika sú pevnou súčasťou Európy od nepamäti a Slovenská republika má cyrilo-metodskú tradíciu zakomponovanú v preambule Ústavy SR.**[17] Pani veľvyslankyňa zhodnotila, že Prešov je najvhodnejším sídlom na pestovanie tejto tradície, pretože na Prešovskej univerzite sú zriadené bohoslovecké fakulty východného obradu (gréckokatolícka a pravoslávna). Jej Excelencia v závere svojho príhovoru poprial všetkým účastníkom medzinárodnej konferencie veľa zdravia, lebo **civilizácia od nás ako slavistov očakáva hodnoty, nie materiálne, ale duchovné.** Po týchto gnómických vetách pani veľvyslankyňa odovzdala prof. PhDr. Júlii Dudášovej, DrSc. knižné dary,[18] za ktoré sa pani profesorka poďakovala a uviedla, že publikácie bude využívať aj v pedagogickej praxi. Prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc. ešte poznamenala, že zahraničná vedecká spolupráca je dôležitá najmä pre pracoviská sídliace mimo Bratislavy, potom

odovzdala slovo prof. Dr. Iveline Savovej, bývalej dekanke Fakulty humanitných vied Šumenskej univerzity biskupa Konštantína Preslavského (2008-2016), ktorá vo svojom príhovore uviedla, že sa zaujíma aj o slovenský jazyk a kultúru a Katedra bulharského jazyka na ŠU dlhodobo spolupracuje s univerzitou v Prešove (od roku 1996). Pani profesorka sa poďakovala za vrúcne prijatie a vysoko si cení úsilie udržať bulharistiku na Prešovskej univerzite. Na záver pripomenula, že je potrebné udržať slovanského ducha vo svete anglikanizácie, pretože dôležitý je nielen duch, rozum, ale i srdce.

Po prof. Dr. Iveline Savovej bola k rečníckemu pultu pozvaná predstaviteľka Rusínskej obrody na Slovensku Mgr. Anna Kuzmiaková. Svoj slávnostný prejav začala gratuláciou doc. PhDr. Vasiľovi Jaburovi, CSc. Zhodnotila obdobie zápasu Rusínov za ich národnú svojbytnosť, pretože minulý režim zlikvidoval a administratívne vymazal rusínsku menšinu, gréckokatolícku cirkev a tým aj rusínsky jazyk. Mnohí predstavitelia gréckokatolíckej cirkvi boli odsúdení. Pri formovaní národného obrodzenia Rusínov Mgr. Anna Kuzmiaková vyzdvihla význam osobnosti Alexandra Duchnoviča, ale aj Rusínskej obrody, ktorá zohrala nezanedbateľnú úlohu v tomto národnouvedomovacom procese Rusínov. Dnes sa Rusíni na Slovensku môžu pýšiť vlastným spisovným jazykom, Divadlom Alexandra Duchnoviča, môžu počúvať, pozeráť sa i čítať rusínske médiá v azbuke, ktorá je jedným zo symbolov Rusínov, ich jazyka a kultúry. Týmto dnes už samozrejým výdobytkom rusínskej kultúry predchádzalo mnoho úsilia. Ich novodobé začiatky možno vidieť na Prvom medzinárodnom kongrese rusínskeho jazyka a kultúry, na ktorom sa v roku 1991 v Bardejovských Kúpeľoch po dlhých desaťročiach neslobody zišli Rusíni z celého sveta. Posledná dekáda 20. storočia znamenala pre Rusínov mnohé významné prelomy. Začali sa vydávať rusínske slovníky, ortografie, učebnice i beletria. Podľa J. Sabola (2012) je najpresnejší vyjadrovací prostriedok metafora. Aj z toho dôvodu si možno Mgr. Anna Kuzmiaková pri vyjadrení priebehu kodifikácie spisovného rusínskeho jazyka pomohla práve nasledujúcou metaforou, ktorú sa pokúsime parafrázovať – je ľahko sa nasťahovať do postaveného domu a len hútať o tom, ako ho vymaľovať, no je neporovnateľne náročnejšie prísť na nepokosenú lúku plnú trnia, chrastia a vymýšľať spôsoby, ako na tejto ploche postaviť dom. Dodávame, že doc. PhDr. Vasiľ Jabur, CSc. sa nebál tejto výzvy a zobral do vlastných rúk všetky vtedy dostupné nástroje, aby mohol na holej lúke postaviť rusínsky dom v podobe kodifikácie spisovnej rusínčiny a dnešného Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry na Prešovskej univerzite v Prešove. Mgr. Anna Kuzmiaková ďalej uviedla, že doc. PhDr. Vasiľ Jabur, CSc. sa narodil dňa 28. októbra (1936), teda v ten istý deň ako kodifikátor spisovnej slovenčiny Ľudovít Štúr,^[19] a preto mu bolo predurčené stať sa kodifikátorom ďalšieho člena slovanskej jazykovej rodiny – spisovnej rusínčiny na Slovensku. V závere príhovoru Mgr. Anna Kuzmiaková v mene Rusínskej obrody na Slovensku vyslovila doc. PhDr. Vasiľovi Jaburovi, CSc. hlbokú poklonu a na znak vďaky mu v mene tejto inštitúcie odovzdala ďakovný list.

Prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc. sa Mgr. Anne Kuzmiakovej poďakovala za sumár dejín, lebo si ich stále treba pripomínať, aby sme na ne nezabudli. Potom odovzdala mikrofón súčasnej riaditeľke Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity v Prešove doc. PhDr. Anne Pliškovéj, PhD. V úvode poznamenala, že Ústav rusínskeho jazyka a kultúry je už organizačne pod štvrtým názvom, no jeho cieľ zostáva rovnaký – šíriť rusinistiku do čo najširších sfér. Pani riaditeľka opísala jubilanta atribútmi ako človek rozumný, pracovitý, svedomitý a schopný kompromisov. Tieto vlastnosti tvoria predpoklad na to, že rusinistika sa dá začleniť aj do medzinárodného kontextu. Pri detailnejšom opise doc. PhDr. Vasiľa Jabura, CSc. si doc. PhDr. Anna Plišková, PhD. pomohla slovami akademika, prof. Dr. Pavla Roberta Magočiho^[20] (2016, s. 12): «Жертвенность і смілість суть знаки людського характеру, споєваны звычайно з револючныма політичныма актiвістамі ці воєньскыма героямі, но уже менше з академіками. Предсі ся але стане, же ай академіци на досягнутя інтелектуалных цілів мушены суть

зреалізувати революційні кроки. Ай лінгвісти – ці они суть аматери, або професіонали, можуть ся стати революціонерами; главно тоты, котры ся займають формованём новых літературных языків. Як інакше бы сьме могли описати вклад таких особностей як Ян Гус до чеського языка, Мартін Лутер і ёго вклад до німецького языка ці Людовіт Штур і ёго вклад до словацького языка? На то, абы здолали сполоченьскый і політичний одпор к новій ідеї (в данім припадї к ідеї створїня літературного языка), з котров пришли, мусила мати каждая з тых особностей достаток смілости. А каждая з них мусила пожертвувати ся свому цілю, што значіло робочу заангажованость в значно тяжкій сферї – кодифікації языка на много років, ба докінця десятков років. Єдним з таких жертвенных і смілых революціонерів днешней doby є Василь Ябур, котрый є поважований за єдного з главных творців русиньского літературного языка на Словакії.».

Potom pani riaditeľka odovzdala jubilantovi cenu v mene Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity s poďakovaním za výchovu a vzdelávanie mladých učiteľov rusínčiny, ako aj Prémii Alexandra Duchnoviča viažucu sa na rozvoj kodifikácie. Prítomní ocenili jubilanta búrlivým potleskom, po ňom mu prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc. udelila slovo. Doc. PhDr. Vasil' Jabur, CSc. sa vyjadril, že pre neho je to veľká česť, že Prešovská univerzita zorganizovala konferenciu pri príležitosti jeho životného jubilea a iných vecí. Oslávenec sa poďakoval za medzinárodnú účasť. Uviedol, že mladší kolegovia, ale i študenti sú ako jeho deti i vnuci a dávajú mu energiu. Prešovská univerzita v Prešove je centrom dvoch východoslovanských cirkví i niekoľkých jazykov národnostných menšín, čo napomáha rozvoju demokracie. Jubilant poprial univerzite všetko najlepšie do budúcnosti, poďakoval sa organizátorke konferencie prof. PhDr. Júlii Dudášovej, DrSc., ktorú označil ako dušu projektu. Poďakovanie vyjadril aj organizátorke rusínskej časti PhDr. Kvetoslave Koporovej, PhD., doc. PhDr. Anne Pliškovéj, PhD. a prof. PhDr. Petrovi Kášovi, PhD., bez ktorého pomoci by sa konferencia neuskutočnila. Ďalej rektorovi Prešovskej univerzity v Prešove prof. PhDr. Petrovi Kónyovi, PhD. a všetkým, čo priložili ruku k dielu. Na záver dodal, že aj Rusíni pestujú tradíciu Cyrila a Metóda a keď sa vyskytla možnosť rozvíjať rusinistiku, nezvažoval dôsledky ohľadom osobnej kariéry.

Po slávnostných aktoch **sa prešlo k rokovaniu** podľa programu. Výhodou tejto konferencie bolo, že účastníci už mali zborník z tejto konferencie k dispozícii, pretože bol vydaný v predstihu, teda ešte pred samotnou konferenciou, čo umožnilo lepšiu kooperáciu medzi prednášajúcimi a publikom. Z nášho pohľadu ide o atypický jav, ktorý okrem spomenutej výhody má aj svoje limity – autori publikovaných vedeckých štúdií už nemôžu svoje príspevky po diskusii vylepšiť. Rokovanie sa začalo o 14:30, a to rusinistickou sekciou, ktorú viedla doc. PhDr. Anna Plišková, PhD.. Ako prvý vystúpil **prof. PhDr. Jozef Sipko, PhD.**^[21] so širokou a nadčasovou témou *Hodnoty v jazyku*, ktoré predstavil v historickom priereze. My sa pristavíme len pri jednom z týchto bodov. „*Slovania predstavujú v univerzálnej semiotike ženskú zložku, Germáni – mužskú zložku.*“ (Sipko 2016, s. 23). Autor toto tvrdenie demonštruje na príklade rodovo typickej gramatickej morfémy pre ženský rod v N sg., teda *-a* (*Naša maličká dcéra Hanka tancovala*) a konfrontuje to s anglickým prekladom tejto vety *Our little Dother Ann tanced.*, v ktorej nevidno žiadne morfológické ukazovatele pre ženský rod (Sipko 2016). Po prednese referátu doc. PhDr. Anna Plišková, PhD. sa prof. PhDr. Jozefovi Sipkovi, PhD. poďakovala a poznamenala, že metodologické východiská referátu by bolo dobré aplikovať na oblasť rusinistiky. Podrobnejšie (porovnávaním týchto jazykov s východoslovenskými nárečiami) sa touto témou budeme zaoberať v našej rozpracovanej dizertačnej práci *Pádový synkretizmus vo východoslovenských nárečiach*.

Ako druhý referujúci vystúpil **prof. Dr. Michail Kapraľ**. Predtým sa však ešte poďakoval za ocenenie Prešovskej univerzity, ktoré si vysoko váži. Uviedol, že po svojej päťdesiatke sa začal

zaujímať o nárečie obce pri Užhorode, kde žije jeho mama, a tak sa rozhodol spracovať tematiku nárečovej lexiky: *Словотворення у русинських діалектах: демінутативи у аугментативи у бесіді обивателюв ужанського села Великі Лазы*. Ďalej autor poznamenal, že *dynamické procesy* znamenajú progres, no on inklinuje k tomu pôvodnému stavu v jazyku. Považuje sa za posledného človeka, ktorý uvedený dialekt môže zapísať, a tak sa po 20 rokoch výskumne vrátil k slovtvorbe. Účastníci teraz počuli maďarský variant rusínskeho jazyka, pretože podľa slov autora príspevku maďarská hrdosť nedovolila maďarským Rusínom prijať spisovnú rusínčinu kodifikovanú v Bardejovských Kúpeľoch. Poľský (lemkovský) variant rusínčiny sme mali možnosť počuť z úst **Dr. hab. Oleny Duc-Fajfer**.^[22] Vo svojom referáte *Актуальний статус русинського/лемківського язика в Польщі – загорожыня, способы охороны і ревіталізаціі* autorka predstavila históriu formovania sa lemkovského (rusínskeho) jazyka a poznamenala, že jazyk je vždy taký, akí sme my, jeho používatelia, a tak hybridnosť bude kvôli jazykovým kontaktom v jazyku vždy prítomná. Tamojšia mladá generácia Rusínov je tiež aktívna, i keď v malom počte, no autorka v nich vidí nádej na budúcnosť. Na záver dodala, že emancipácia je jedna vec, ale treba myslieť aj na zachovávanie jazyka.

Po dvoch referátoch v rusínčine sme znovu počuli slovenčinu, a to v podaní **PhDr. Stanislava Konečného, CSc.**^[23], ktorý vystúpil s témou *Karpatskí Rusíni a vývoj právneho postavenia ich jazyka do roku 1945*. Venoval sa problematike postavenia rusínskeho jazyka v školách v jednotlivých historických obdobiach. Autor upozornil, že najhoršie obdobie pre Rusínov nebolo obdobie absolutizmu, teda monarchie, pretože vtedy jazyk plnil hlavne komunikačnú funkciu. Poslednou prednášajúcou v prvej časti tejto sekcie bola **doc. PhDr. Anna Plišková, PhD.**, ktorá vzhľadom na krátkosť času svoj referát *Rusínske masmédiá na Slovensku v kontexte Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov* zostručnila na niekoľko viet s tým, že plné znenie príspevku je publikované v zborníku a je podobne ladený ako jej príspevok na IV. medzinárodnom kongrese rusínskeho jazyka.^[24]

Bez prestávky sa pokračovalo **v druhej časti rusinistickej sekcie**. Moderoval ju prof. Dr. Michail Kapraľ, ktorý sa snažil vystupujúcim obmedziť čas na prednes na cca 10 minút. V tomto duchu svoje vystúpenie zostručnila prvá prednášajúca z tejto sekcie **PhDr. Kvetoslava Koporová, PhD.** s referátom *З дакотрых правіл орфоепіі в русиньскім норматівнім языку на Словакіі*. Autorka uviedla, že bola obnovená jazyková komisia pre rusínsky jazyk a upozornila, že dodnes nie sú publikované ortoepické pravidlá pre rusínsky jazyk na Slovensku. V referáte poukázala na niektoré aktuálne ortografické zmeny v spisovnej (slovenskej) rusínčine. Jazyk potom nachvíľu vystriedala rusínska literárna veda v podaní **Mgr. Valerija Paďaka, CSc.**^[25] s príspevkom *До джерел карпаторусиньскої балади «Прощай, Росія, прощай, Кавказ»*, v ktorom pripomenul, že v karpatskej operácii padlo alebo bolo zranených milión ľudí, no jedným dychom dodal, že Karpaty neprestávajú priestor, kde ľudia len umierali vo vojne, ale ide o areál, v ktorom jedna kultúra obohacovala inú. Dôkazom toho je fakt, že Rusíni počas vojny v zákopoch tvorili nové piesne. Tretí referujúci, **Mgr. Kaname Okano** sa vo svojom referáte *Семантика и дистрибуция дієсловох осцилації у войволянским руским языку* opäť venoval problematike jazyka, no tentoraz išlo o vojvodinskú rusínčinu. Autor príspevku okrem iného poukázal na tenké sémantické hranice medzi slovesami *hombac še, humbac še, kivac še* a ďalšími (prvoplánovo) synonymami. K literatúre sa znova vrátil **Mgr. Michal Pavlič**^[26], ktorý predniesol príspevok s názvom *Тематизація народної ідентити в поезії Миколая Ксеняка*. Vymedzil pojem identita z rôznych hľadísk a dospel k názoru, že v mladej generácii Rusínov otázka identity nie je vyriešená. Literatúru znovu vystriedala lingvistika, konkrétne rusínska dialektológia, a to v podaní **Mgr. Zdenky Citriakovej**^[27], ktorá predniesla niečo *К специфічним знакам діалектного ареалу Сниньського окресу на виход од ріки Цірохы*. Autorka poukázala na fonologické a morfológické

špecifiká skúmanej skupiny dialektov, ako aj na medzigeneračné rozdiely v používaní tohto dialektu. Prof. Dr. Michail Kapraľ ukončil vystúpenia a otvoril diskusiu. Ako prvá sa prihlásila prof. Dr. Dobrina Daskalova, ktorá s nadšením konštatovala, že konečne počula živý rusínsky jazyk a do veľkej miery ju zaujalo, že slovenská spisovná rusínčina má voľný a pohyblivý prízvuk s fonologickou (dištingtívnou) funkciou.[28] PhDr. Kvetoslava Koporová, PhD. v osobnom rozhovore prof. Dr. Dobrine Daskalovej vysvetlila, že je tak preto, lebo spisovná rusínčina na Slovensku bola kodifikovaná podľa východnej časti rusínskych dialektov, kde je prízvuk voľný a pohyblivý ako v ostatných východoslovanských jazykoch. Prof. Dr. Dobrina Daskalova druhú otázku adresovala prof. PhDr. Jozefovi Sipkovi, PhD., či *Hodnoty v jazyku* sa prejavujú aj vo frazémach. Vzhľadom na to, že ide o širšiu problematiku, odpoveď sme sa hneď nedozvedeli. Ďalej sa do diskusie prihlásila Dr. hab. Olena Duc-Fajfer a reagovala na príspevok Mgr. Michala Pavliča. Podľa nej by bolo dobré presnejšie vymedziť pojem identita – o aký typ identity ide.

Diskusia pokračovala aj na **slávnostnej večeri**, ktorá sa podľa nášho názoru niesla viac v pracovnom duchu, no v jej úvode všetci sme jubilantovi zaspievali známu rusínsku oslavnú pieseň *Многая і благая літ!* V rámci neformálnej diskusie na slávnostnej večeri sa ešte napríklad osvetľovala otázka identity a celkovo sa vymieňali názory a skúsenosti na medzištátnej úrovni.

Na **druhý deň** (piatok 4. novembra 2016) sa po chutných raňajkách (o 9:00) začalo rokovanie **bulharistickej sekcie** podľa programu, ktorú viedla prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc.. Prvá vystúpila **prof. Dr. Ivelina Savova** a účastníkom predstavila *Квэзититулы vs. титулы в современном болгарском языке*, kde poukázala, že profesie ako učiteľ, riaditeľ tiež majú svoje kvázitituly. Autorka sa rozhodla predniesť svoj príspevok v ruštine, aby odbúrala jazykovú bariéru medzi účastníkmi konferencie. **Prof. Dr. Dobrina Daskalova** predniesla svoj referát v rodnom jazyku. Na margo toho prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc. poznamenala, že bolo zaujímavé počuť tu aj bulharčinu. Tretia prednášajúca z bulharistickej sekcie bola **prof. Dr. Nadka Nikolová** a na pozadí aj turecko-bulharského či bulharsko-gréckeho bilingvizmu predstavila *Характерные черты формирования новоболгарского литературного языка*. Pred pätnásťminútovou prestávkou sa ujala slova ešte **prof. Dr. Mariana Stefanová**[29] s témou *Обръщенията като маркер за учтивост в българското речево общуване*. Prestávka na občerstvenie sa skončila o 10:30 a pri rečníckom pulte už stál **Dr. Nikolaj Nikolov**, aby predniesol referát na tému *Предложната реприза в българския и словашкия език*. V úvode vyjadril radosť nad tým, že je opäť v Prešove a stručne pripomenul začiatky spolupráce s prof. PhDr. Júliou Dudášovou, DrSc., pri rozvoji lektorátu bulharského jazyka. Autor zdôraznil, že bulharčina predstavuje analytický typ jazyka a študenti musia poznať typologické rozdiely medzi slovenčinou a bulharčinou. Z tohto hľadiska sú dôležité aj predložky. Prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc. sa autorovi príspevku poďakovala za zaujímavé porovnávanie prepozícií v slovenčine a v bulharčine. Ako posledný zahraničný hosť vystúpil **doc. Dr. Strašimir Canov** s historickou tematikou *Смъртта на цар Самуил в българския исторически роман*. Na záver nielen bulharistickej sekcie, ale aj celej dvojdnovej medzinárodnej konferencie v krátkosti vystúpila jej organizátorka **Júlia Dudášová** s konfrontačným pohľadom na *Fonologický systém spisovnej slovenčiny a spisovnej bulharčiny z typologického hľadiska*. Autorka uviedla, že túto tému otvorila v čase, keď na Katedre slavistiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove študentom slavistiky bolo treba priblížiť typológiu slovanských jazykov. Autorka verí, že bulharčina bude na pôde Prešovskej univerzity znieť aj naďalej, tak aj preto sa rozhodla práve pre tento referát.

Podľa prof. Júlii Dudášovej táto konferencia ukazuje, že sa tu črtá ďalší konfrontačný výskum – typologické porovnanie bulharčiny a rusínčiny. Potom odovzdala slovo doc. PhDr. Anne Pliškovej, PhD., ktorá sa poďakovala všetkým, ktorí sa aktívne zúčastnili na tejto konferencii, skonštatovala, že sme sa vzájomne spoznali a tým aj obohatili rusinistiku i bulharistiku, čo tvorí ďalší impulz na spoluprácu. Ďalej ocenila medzinárodnú účasť, prítomnosť Rusínov pôsobiacich mimo Prešovskej univerzity a v neposlednom rade aj vystúpenie doktorandov. Jedným dychom vyjadrila potešenie, že vyrastá nová generácia rusinistov. Na záver pani riaditeľka vyjadrila nádej na ďalšiu budúcu spoluprácu. Konferencia bola zakončená spoločnou fotografiou[30] a spoločným sýťom, ale zdravým piatkovým obedom.

Na záver možno konštatovať, že slavistická konferencia s medzinárodnou účasťou, na ktorej formou referátov odznelo viacero slovanských jazykov, prispela k ďalšiemu progresu, k dynamickému napredovaniu výskumu v oblasti slovanských jazykov a dosiahla vysokú odbornú i spoločenskú úroveň. Prešovskej rusinistike i bulharistike prajeme do budúcnosti veľa kreativity, inšpirácie, vnútornej motivácie a jej členom v neposlednom rade aj veľa zdravia do ďalšieho pôsobenia, vedeckého bádania, výchovy mladej generácie slavistov a celkovo mnoho síl pri napĺňaní odkazu solúnskych bratov, pretože ich hodnoty, písmo, jazyk a viera boli odjakživa centrálnou súčasťou európskej civilizácie. Mesto Prešov a tunajšia univerzita vytvára na tieto ciele vhodné podhubie, pretože tu sídlia dve bohoslovecké fakulty východného obradu, nachádzajú sa tu pracoviská jazykov a kultúr národnostných menšín, tiež aj Inštitút rusistiky a Inštitút ukrajinistiky a stredoeurópskych štúdií na tunajšej filozofickej fakulte. K uvedenému prispieva aj výhodná geografická poloha mesta Prešov na východe Slovenska, čo predstavuje styčný bod pre Rusínov, Ukrajincov, Poliakov, Slovákov, Maďarov, ale aj iných jazykov a kultúr.

Použitá literatúra:

Dudášová-Kriššáková, J. (2015): *Vývin rusínskeho jazyka a dialektológia*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. ISBN 978-80-555-194-5.

Koporová, K. (2015): *Fonetika, fonológia a akcentológia rusínskeho jazyka*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. ISBN 978-80-555-1277-8.

Magoči, R. P. (2016): Žertvennosť i smilosť: Vasil' Jabur i rusinskyj jazyk. In: *Dynamické procesy v súčasnej slavistike. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie 3. – 4. novembra 2016 pri príležitosti 80. narodenín doc. PhDr. Vasiľa Jabura, CSc., a 20. výročia založenia lektorátu bulharského jazyka na Prešovskej univerzite*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, s. 12 – 15. ISBN 978-80-555-1638-7.

Plišková, A. (2015): Rusínsky jazyk v kontexte Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov. In: *Rusínsky spisovný jazyk na Slovensku. Zborník referátov zo IV. Medzinárodného kongresu rusínskeho jazyka konaného v dňoch 23. – 25. septembra 2015 na Prešovskej univerzite v Prešove*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, s. 202 – 231. ISBN 978-80-555-1521-2.

Sabol, J. (2012): Prednáška zo všeobecnej jazykovedy na Filozofickej fakulte UPJŠ v Košiciach v novembri 2012.

Sipko, J. (2016): Hodnoty v jazyku. In: *Dynamické procesy v súčasnej slavistike. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie 3. – 4. novembra 2016 pri príležitosti 80. narodenín doc. PhDr. Vasiľa Jabura, CSc., a 20. výročia založenia lektorátu bulharského jazyka na Prešovskej univerzite*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, s. 18 – 25. ISBN 978-80-555-1638-7.

http://videoportal.fhvp.unipo.sk/2016/20161104_slavistika_foto2_ph/IMG_4931.jpg [cit. 2016-11-10]

Mgr. Jozef Bilský, *Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií, Katedra slovenského jazyka, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove*

[1] Publikácia vznikla s podporou grantového projektu VEGA MŠ SR č. 1/0072/14 **Dynamické procesy v súčasnej jazykovednej slavistike** (Kapitoly z výskumu slovenčiny, rusínčiny, poľštiny a ukrajinčiny).

[2] Účastníci v prednom rade (sediaci) zľava: doc. PhDr. Anna Plišková, PhD., doc. PhDr. Vasiľ Jabur, CSc., prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc., PhDr. Kvetoslava Koporová, PhD., prof. Dr. Dobrina Daskalová. Účastníci v zadnom rade (stojaci) zľava: Mgr. Zdenka Citriaková, Mgr. Michal Pavlič, PhDr. Stanislav Konečený, CSc., Mgr. Kaname Okano, prof. Dr. Michail Kapraľ, Dr. hab. Olena Duc-Fajfer, prof. Dr. Dadka Nikolová, Dr. Nikolaj Nikolov, prof. Dr. Ivelina Savová, doc. Dr. Strašimir Canov, prof. Dr. Mariana Stefanová, Mgr. Jozef Bilský.

[3] Uvedená konferencia a z nej vydaný zborník je výstupom z grantovej úlohy projektu VEGA MŠVvAŠ SR *Dynamické procesy v súčasnej jazykovednej slavistike* č. 1/0072/14 (2014 – 2016).

[4] Kodifikátor spisovnej rusínčiny na Slovensku a docent na Ústave rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity v Prešove.

[5] Profesorka na Ústave rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity.

[6] Jej Excelencia Margarita Ganeva je mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa Bulharskej republiky na Slovensku.

[7] Bývala dekanka Fakulty humanitných vied Šumenskej univerzity biskupa Konštantína Preslavského v Šumene, Bulharsko.

[8] Profesorka na Šumenskej univerzite biskupa Konštantína Preslavského v Šumene, Bulharsko a zakladateľka bulharského lektorátu na Prešovskej univerzite v Prešove (1996–2001).

[9] Vysokoškolský učiteľ na Šumenskej univerzite biskupa Konštantína Preslavského v Šumene a lektor bulharského jazyka na PU v Prešove (2005–2009).

[10] Profesorka na Šumenskej univerzite biskupa Konštantína Preslavského v Šumene a bývalá lektorka bulharského jazyka na PU (2009–2013).

[11] Docent na Šumenskej univerzite biskupa Konštantína Preslavského v Šumene a súčasný lektor bulharského jazyka na PU (od roku 2013).

[12] Profesor na univerzite v Sarvaši v Maďarsku.

[13] Docent na Šumenskej univerzite biskupa Konštantína Preslavského v Šumene a bývalý lektor bulharského jazyka na PU (2001–2005).

[14] Profesor na Univerzite v Novom Sade.

[15] Doktorand na Univerzite v Novom Sade japonského pôvodu.

[16] Odborná asistentka na Ústave rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity v Prešove.

[17] Preto sa kriticky vyjadrujeme k snahám niektorých slovenských liberálnych politikov zrušiť Sviatok svätého Cyrila a Metóda a prehodnotiť ho len na pamätný deň.

[18] Konkrétne ide o tieto publikácie: 1. Химн на св. Кирил и Методий;

2. Васил Левский: Апостол болгарской свободы;

3. София – европейска столица на кирилските букви

[19] Ľudovít Štúr sa narodil 28. októbra 1815 v obci Uhrovec, v tom istom dome ako Alexander Dubček.

[20] Profesor na Torontskej univerzite v Kanade.

[21] Profesor na Inštitúte rusistiky na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove.

[22] Pôsobí na Jagelonskej univerzite v Krakove.

[23] Odborný asistent na Ústave rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity v Prešove. Zaoberá sa históriou Rusínov.

[24] Bližšie pozri Plišková (2015).

[25] Odborný asistent na Ústave rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity v Prešove.

[26] Doktorand na Ústave rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity v Prešove.

[27] Doktorandka na Ústave rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity v Prešove.

[28] Napríklad gramatický tvar **же́ны** sa používa v G sg., ale podoba **жены́** zasa v N pl. (Koporová 2015).

[29] Profesorka na Šumenskej univerzite biskupa Konštantína Preslavského v Šumene, Bulharsko.

[30] Pozri obrázok č. 1.

All rights reserved